

Газета Всеукраїнської асоціації пенсіонерів "50 плюс" видається за сприяння Посольства Канади в Україні,

Агентства Сполучених Штатів Америки з міжнародного розвитку (USAID)

Інституту Сталих Спільнот (ISC)

та проекту UCAN (Ukraine Citizen Action Network - "Мережа громадянської дії в Україні")

Нашого полку прибуло!

У житті Всеукраїнської асоціації пенсіонерів відбулася визначна подія: на засіданні Ради ВАП затверджено протокол про реєстрацію нового поповнення – одразу 4145 членів ВАП з Рівненської, Тернопільської та Сумської областей.

Отже, станом на 25 жовтня 2004 року чисельність ВАП досягла 21529 членів. Нашого полку прибуло!

У зв'язку з цим Рада ВАП вітає всіх членів Асоціації і бажає всім міцного здоров'я, благополуччя та активного довілліття!

НАШ ДЕВІЗ: ДОПОМОЖИ СОБІ САМ!

50 plus

ГАЗЕТА ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АСОЦІАЦІЇ ПЕНСІОНЕРІВ

Заснована в лютому 2003 року

Свідоцтво про реєстрацію
КВ 6981 від 13.02.03

№6(10)

Для членів ВАП – безкоштовно

2004 рік

ДЛЯ ТИХ, КОМУ П'ЯТДЕСЯТ І БІЛЬШЕ

Потенціал літніх – багатство суспільства

Вся сучасна економіка ґрунтується на використанні результатів минулої праці. Це – аксіома, але далеко не всі сьогодні це усвідомлюють. Дехто вважає, що якісне зростання економічного потенціалу дає не минула, а нинішня генерація продуктивних сил, озброєна новітніми технологіями.

Так, прогрес науки і техніки спричиняє нові імпульси підвищення продуктивності праці. Але ж праця сучасного робітника продуктивна лише тому, що він використовує верстати, споруди, устаткування, енергетичні ресурси, а передусім – знання, наукові розробки та технології, створені працею попередніх поколінь, і насамперед, працею сьогоднішніх пенсіонерів, а також тих, хто вже наблизився до пенсійного віку.

Тож поширена думка, нібито пенсія – це державна допомога у зв'язку з настанням вікової непрацездатності – не лише помилкова, а й шкідлива. Таке хибне уявлення здебільшого формує відповідне ставлення до пенсіонерів, узагалі до всіх літніх людей, як з боку працюючих громадян, так і з боку влади.

А за оцінками економістів, у кожній одиниці продукції, виробленої сьогодні, частка минулої праці становить близько 80 відсотків.

Які висновки можна з цього зробити? По-перше, що пенсія – це не милість влади, не пожертва, не допомога у зв'язку з непрацездатністю, а законна зарплата за минулу працю, результати якої суспільство використовує сьогодні. По-друге, що будь-яка спроба применшити значення внеску громадян старшого покоління в сучасне життя, а тим більше – принизити кожного конкретного літнього співвітчизника – це злочин перед суспільством.

На жаль, саме такою – злочинною – є дискримінація літніх громадян у багатьох країнах. Україна – не виняток.

Ініціативи ВАП

Вчені, які вивчали проблеми літніх людей, встановили, що майже 75 відсотків пенсіонерів щодня відчувають на собі неадекватне ставлення оточуючих, і найчастіше з боку молоді. Науковці все це назвали сучасним, як і сама проблема, словом: ейджизм.

Як не дивно, але психологи, які намагалися розібратися в проблемі, встановили, що ставлення оточуючих до літніх людей, насамперед, залежить від самих літніх громадян. Бо в усіх органах влади в наш час їхніх ровесників майже не залишилось, скрізь – молоді та середнього віку фахівці, озброєні сучасною комп'ютерною та офісною технікою, налаштовані на такі заокеанські терміни, які ще десятиліття тому були відсутні в лексиконі чиновників і спеціалістів. Навіть Україну, батьківщину сьогоднішніх пенсіонерів, молоді телевізійники називають щоранку: „Україна-онлайн”. А вже про такі новомодні покручі сучасних, дебілами зроблених для дебілів рекламних оголошень, як „драйвернись” або „снікерсни”, годі й згадувати.

Стрімкий злет інформатизації суспільства, до якої старше покоління „забули запросити”, відбувається без участі літніх, – а там, уже без будь-яких жартів, стільки всього нового (інтерфейси, вінчестери, браузерери, файли, профайли, патчі тощо), – тож не дивно, що символічно люди розгубилися, знітилися перед навалюю незнайомих понять.

Все це спричинило формування у більшості літніх громадян комплексу меншовартості, утвердженню поширеної думки про те, що вони безнадійно відстали від життя, а, отже, мусять змиритися з тим, що перестають розуміти юне покоління.

Закінчення на 2-й стор.

Потенціал літніх – багатство суспільства

Продовження. Початок на 1-й стор.

Має місце й фактор сімейного, рідного приниження гідності літньої людини, якій рідна донька або син, не кажучи вже про онуків, часто не соромляться сказати: „Навіщо тобі нові туфлі (або сукня, костюм, краватка тощо), ти ж – пенсіонер?!“

І ось уже стає нормою, коли сивочолий ветеран праці соромиться з'явитися на людях, бо в нього порвані черевики. Красива ще й досить енергійна жінка-пенсіонерка відмовляється піти на якесь велелюдне свято, бо нового костюма в неї немає, а старий давно вже вицвів і потерся. Так суспільство втрачає своїх активних членів.

Та найстрашніші випробування випадають на долю срібночолого покоління, коли жінки й чоловіки, яким за 60 і більше, намагаються отримати медичну допомогу в сучасній системі охорони здоров'я. В поліклініці, стоматологічному кабінеті, діагностичному центрі, лікарні медперсонал, зазвичай, не дуже привітно ставиться до таких пацієнтів. В кращому разі вислухають і порадять щось приймати, але таке, що або не дає позитивних результатів, або ж, навпаки, дуже ефективно, однак недоступне, бо страшенно дороге. А найчастіше на скаргу, що болить спина (чи ноги, печінка, голова, суглоби), мило посміхнувшись, служителі Гіппократа запитують: „А скільки вам років? Сімдесят? То що ж ви хочете?!“

А літня людина в розквіті сил, яка не бажає сидіти вдома, яка хоче (і може!) принести країні, суспільству якнайбільше користі, а заодно й заробити собі на той же костюм чи черевики, найчастіше не може влаштуватися на роботу, бо абсолютна більшість роботодавців відверто порушує права людини, демонструючи при прийомі на роботу безпардонну дискримінацію за віком. При цьому держава не тільки не притягає до відповідальності порушників Конституції України, а й сама, на законодавчому рівні, створює для них сприятливі умови, ніби подає приклад, як треба „відшивати“ стариків від активної діяльності.

Прикладів багато, і про них ми вже писали в попередніх випусках видань ВАП (див. журнал „Наше покоління“, 2004 р., №№ 1–2, газета „50 плюс“, 2003 р., № 3, 2004 р., №№ 1, 2, 4). Про це пишуть і в сьогоднішньому номері газети учасники обговорення підготовленого за ініціативою Всеукраїнської асоціації пенсіонерів проекту Закону „Про запобігання дискримінації літніх в Україні“.

Після того, як за підтримки Інституту Сталих Спільнот (ISC) та проекту UCAN (Ukraine Citizen Action Network – „Мережа громадянської дії в Україні“), які фінансуються відповідно до програм USAID, ми ознайомили зі згаданим законопро-

ектом не тільки членів ВАП, а й широкий загал, потік письмових пропозицій і телефонних дзвінків й досі не вщухає. Громадяни різного віку, соціального стану, фахівці у галузі права, державні службовці, представники мас-медіа і громадських організацій з неабиякою зацікавленістю обговорюють запропонований проект, вносять численні пропозиції, критикують, доповнюють зміст документа.

Абсолютна більшість наших дописувачів переконана в тому, що дискримінація літніх в Україні має місце, що вкрай необхідні законодавчі гарантії прав літніх, які б дали змогу не тільки покарати винних у дискримінації, але й запобігти цьому злу, внаслідок якого страждають мільйони наших співвітчизників, а значна частина їх опиняється в соціальній ізоляції.

Щоправда, є кілька листів (а точніше – всього два), у яких автори дотримуються думки, що ніякої дискримінації літніх не існує, тож і такий закон не потрібен. Є лист і від представника державного органу влади, який також переконаний в тому, що подібного законодавчого акту створювати не слід, оскільки є Закон України „Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні“.

Так, цей Закон справді був прийнятий ще в грудні 1993 року. Але, по-перше, в ньому немає положень, які б чітко й конкретно, однозначно вказували на заборону дискримінації за віком, по-друге, більша частина положень цього Закону (особливо щодо пільг, які мають надаватися ветеранам) не виконується; по-третє, цей документ застарів у зв'язку з прийняттям законів, згідно з якими встановлюється нова система пенсійного забезпечення. Нарешті в згаданому Законі є такі статті, у можливість виконання яких, мабуть, не вірили й самі автори документу. Наприклад, стаття 15 передбачає розробку й реалізацію на підприємствах, в установах, організаціях програм підготовки до виходу на пенсію за віком. Такі програми „можуть передбачати щадні умови праці, поступове скорочення за бажанням працівника робочого часу, а також заходи, що розширюють можливості громадян похилого віку в подальшій освіті, веденні здорового способу життя, у задоволенні інтересів, опануванні ремесел, та інші заходи, що сприяють адаптації громадян похилого віку до нового способу життя“.

Хотілося би одразу звернути увагу на рекомендаційний характер цієї статті (програми „можуть передбачати“, а можуть і не передбачати?). Це вже не закон, а благі наміри! А головне – чи хтось може вказати на те підприємство, фірму, установу, де б „за бажанням працівника“ справді створювали „щадні умови праці“ або пос-

тупово скорочували робочий час? Чи існує в природі механізм виконання записаного в цій статті?

Тож не переконливі аргументи тих, хто заперечує необхідність прийняття Закону „Про запобігання дискримінації літніх в Україні“. Водночас, як свідчить пошта Всеукраїнської асоціації пенсіонерів, є дуже багато прихильників запропонованого законопроекту.

Рада ВАП, редакція видань Асоціації, керівник проекту UCAN – ВАП висловлюють щире подяку всім, хто взяв участь у обговоренні.

Згідно з проектом UCAN – ВАП експерти – фахівці в галузі права, соціальних проблем, геронтології, психології, медицини, вивчивши та проаналізувавши всі зауваження та пропозиції, підготували остаточну редакцію законопроекту, який тепер Всеукраїнська асоціація пенсіонерів має намір передати групі народних депутатів України, які висловили готовність (як суб'єкти законодавчої ініціативи) внести його на розгляд Верховної Ради і лобювати його прийняття.

Такий закон необхідний не тільки літнім людям.

Він також потрібен усьому суспільству, якщо воно прагне до справжньої соціальної справедливості і до відродження духовності. Адже втрачені сьогодні споконвічні традиції нашого народу, в якому віками утверджувалися повага до старших, турбота про них, природна увага до мудрості дідів-прадідів, необхідно обов'язково повернути. Тільки тоді ми зможемо побудувати громадянське суспільство.

Коли кажуть: „Діти – наше майбутнє!“ – це лише красиве побажання літніх людей юнії зміні не забувати про наступність поколінь, а насправді кожен суцільний на Землі має завжди пам'ятати, що його майбутнє – це старість. Як би не хотілося нам уникнути цього, природу не обдуриш! Тим більше, що сьогодні кожна десята людина в світі офіційно вважається літньою. За прогнозом демографів, у 2050 році близько 20 відсотків населення Землі будуть пенсіонерами. Питання лише в тому, чи готове до цього людство.

Майбутнє суспільство мусить стати суспільством для всіх поколінь. Для цього слід не лише пам'ятати, а й неуцільно виконувати настанови Організації Об'єднаних Націй, яка звернула увагу держав і суспільств на проблему демографічного старіння людства, на проблему особистих і соціальних потреб літніх людей, їхньої ролі в суспільстві та необхідності створення умов для забезпечення їхнього здорового та активного довголіття.

Олег КРАВЧЕНКО,
член Ради ВАП,
головний редактор видань ВАП.

Проект ВАП – UCAN: трохи статистики

КОМУ ЩО БОЛИТЬ...

Для ознайомлення громадянської з проектом Закону України "Про запобігання дискримінації літніх в Україні" працівники Всеукраїнської асоціації пенсіонерів надіслали надруковані окремою брошурою та вміщені в спецвипуску газети „50 плюс” тексти законопроекту й запросили до обговорення 8653 адресатів:

Адресати	Запросили до обговорення	Взяли участь в обговоренні
1. Органи державної влади та місцевого самоврядування:		
- Адміністрація Президента України	2	-
- Верховна Рада України	4	-
- Кабінет Міністрів України	7	1 (Міністерство праці і соціальної політики)
- Інші центральні органи державної влади	4	-
- Місцеві органи державної влади та місцевого самоврядування	894	3
- Державні органи АР Крим	1	-
Всього	912	4
2. Кандидати на посаду Президента України	20	1
		(Олександр Олександрович Омельченко)
3. Наукові та освітні установи	92	1
4. Громадські організації	1139	6
5. Юридичні клініки	18	1
6. Друковані засоби масової інформації (всеукраїнського і регіонального рівня)	880	- друковані ЗМІ – 7 - телебачення – 3
7. Фізичні особи	6592	623
Всього	8653	647

Як бачимо, на пропозицію ВАП відгукнулися респонденти за принципом: кому що болить... Справді, якщо серед фізичних осіб проблема дискримінації літніх непокоїть 9,45 % опитаних, то серед представників органів державної влади цей показник становить менш як півпроцента!

Такий результат був для нас дещо несподіваним. Адже, на наше переконання, прийняття Закону „Про запобігання дискримінації літніх в Україні” дало б змогу розвантажити саме органи державної влади від величезного потоку скарг, пов’язаних з цим злом. Тобто чиновникам державної адміністрації, місцевих органів влади, міністерств і відомств, та й можновладцям вищих органів – парламенту, уряду, Адміністрації Президента – можна було

б зосередитись на багатьох інших соціально-економічних проблемах, а порушниками цього Закону займалися б суди.

Зовсім незрозумілою залишилася для нас позиція 95 % кандидатів у Президенти, які не відгукнулися на таку, здавалося б, дуже вигідну для їхнього іміджу можливість завоювати прихильність мільйонів літніх співвітчизників. Тим більшої вдячності заслуговує київський міський голова Олександр Олександрович Омельченко, який не тільки особисто відповів, а й запевнив, що буде лобювати цей законопроект, візьме участь у його доопрацюванні.

Лише 0,52 % від усіх опитаних громадських організацій з зацікавленістю сприйняли запропонований проект закону. Це, з одного боку, викликає занепокоєння: а чи й

справді керівники решти організацій усвідомлюють масштабність і величезну соціальну значущість проблеми? А з другого боку, така байдужість якоюсь мірою характеризує і рівень подібних організацій.

Ми висловлюємо вдячність усім, хто взяв участь в обговоренні законопроекту, підтримав ініціативу ВАП, вніс свої зауваження та пропозиції щодо поліпшення його змісту.

Особливої вдячності заслуговують наші партнери – Агентство США з міжнародного розвитку (USAID), Інститут Сталих Спільнот (ISC), проєкт „Мережа громадянської дії в Україні”(UCAN), які з тисяч різних проєктів обрали саме наш, підтримали ініціативу ВАП, дали змогу здійснити масштабну акцію, котра в кінцевому підсумку наближає нас до громадянського суспільства.

ПІДТРИМКА НАШИХ ІНОЗЕМНИХ ДРУЗІВ

Стівен ПАЙФЕР,
колишній Посол США в Україні:

**„Я вражений тим,
чого досягла
Ваша Асоціація!”**

Я вражений тим, чого досягли Ви, чого досягли члени Вашої Асоціації! Ви правильно вважаєте, що здорове суспільство має дбати про пенсіонерів, які протягом багатьох

років своєю працею зробили вагомий внесок у великі досягнення України.

Прийміть мої щирі побажання тривалого успіху!

Ненсі ЛЕМОНД,
директор департаменту
зовнішніх зв'язків AARP
(Американської асоціації
пенсіонерів):

**„AARP підтримує
і аплодує
зусиллям
українців!”**

Ще в 1967 році в Сполучених Штатах Америки було прийнято законодавство ADEA, яке проголосило вікову дискримінацію поза законом. Тоді майже половина всіх вакансій у приватних установах не передбачала прийняття на роботу аплікантів, яким за 55 років, а чверть таких установ не допускала навіть аплікантів віком понад 45 років.

ADEA не допускає вікової дискримінації в прийнятті на роботу щодо працівників віком понад 40 років. Це законодавство забороняє дискримінацію щодо таких осіб і в таких випадках, як підвищення на посаді, звільнення, тимчасове звільнення, компенсація, надання субсидій, встановлення завдань по роботі, тренінг. Окрім передбачених цим законом, є ще й працівники на виборних посадах, військовий персонал, громадяни, які працюють за межами США, неамериканські громадяни. Потрібно було захистити їх від несправедливих відмов у призначенні пенсій, від порушення їхніх прав. Тож у 1990 році було прийнято закон про захист пенсій літніх громадян (OWBPA), який вносить деякі поправки до кількох статей ADEA з метою гарантування захисту від вікової дискримінації стосовно субсидій із зайнятості та проти несправедливих відмов у правах.

І в США було досягнуто помітного прогресу в цих питаннях. І все ж, починаючи з 1999 року, зросла кількість скарг на вікову дискримінацію. Це частково пояснюється зростаючою чисельністю працівників літнього віку. А ще – через деякі (хай і більш м'які) форми вікової дискримінації. Незважаючи на деякі недоліки американського законодавства, все ж за останні десятиліття завдяки ADEA було досягнуто значного успіху у сфері трудового життя американців віком 40 років і старше. Майже зникло таке явище, як примусове звільнення.

Розглядаючи питання тривалої зайнятості для працівників літнього віку, над чим нині розмірковують багато країн, дуже добре було б мати закони, які б захищали всіх працівників від дискримінації за віковою ознакою.

Кілька країн у світі вже прийняли такий закон, і Американська Асоціація пенсіонерів підтримує і аплодує зусиллям українців, які роблять прогресивні кроки в напрямку розвитку законодавства щодо запобігання вікової дискримінації.

Бернхард ВОРМС,
Президент Європейського
Союзу пенсіонерів:

**„Відповідальність.
Сміливість.
Виклик”.**

Головним питанням на сьогодні є не лише “що суспільство може зробити для літніх”, але також і те, “що літні можуть зробити для суспільства”. З огляду на це, літні люди Європи шукають рівних можливостей та рівних прав участі в усіх сферах життя як для молодих, так і для старих, як для жінок, так і для чоловіків, рівних прав у сім'ї, у кар'єрі, рівних прав у суспільстві та політиці, без жодних випадків дискримінації та без встановлення вікових бар'єрів.

Ми прагнемо до визнання та використання в суспільстві існуючого досвіду та компетентності громадян старшого та похилого віку.

Ми також прагнемо до безумовного забезпечення використання їхніх знань, досвіду, вмінь та навичок не лише на благо їхнього особистого добробуту, але також на користь суспільства в цілому.

Суспільство має забезпечити таку соціальну систему, за якої літні були б у змозі самостійно підготуватися та побороти третю та четверту фази їхнього життя.

Вкрай необхідне суспільне визнання громадян похилого віку, як відповідальних осіб за формування майбутнього наших країн, об'єднаної Європи в цілому.

Ми вітаємо зріст середньої тривалості життя, але занепокоєні спадом народжуваності в Європі. Тому ми повинні зосереджувати свою увагу не на “старіючому” суспільстві, а на “нестачі молодих”. Ми з задоволенням відзначаємо, що Всеукраїнська асоціація пенсіонерів, яка, до речі, єдина з країн СНД взяла участь у П'ятому Конгресі Європейського Союзу пенсіонерів, прагне в своїй діяльності дотримуватись тих же принципів, що проголошені Конгресом. ВАП докладає зусиль до практичного забезпечення захисту прав літніх громадян.

Громадяни похилого віку розглядають нові можливості генної технології і біомедицини як величезний виклик. Ми хочемо, щоб можливості та загрози в сфері сучасного дослідження були ретельно вивчені та зважені. Ми відмовляємося від штучного відтворення людей (клонування). Ми завжди будемо прагнути захистити гідність та забезпечити непорушність людського життя. Літні відхиляють можливості легалізації евтаназії. Крім того, необхідне тривале сприяння паліативній медицині та підтримці тих, хто помирає.

Ми прагнемо реалізувати “право людей на працю”. Це означає виклик для держави, економіки та суспільства. Ніхто не повинен відмовляти у робочому місці лише через вік.

Вік не повинен вести до бідності. Оскільки не існує спеціальних пенсійних нарахувань для вдів та вдівців, пенсію матеріально залежних осіб потрібно зберегти.

Всі форми жорстокості принижують людську гідність. Будь-яка дискримінація суперечить нашим основним поняттям того, що є правильним. Громадяни літнього віку діятимуть як захисники літніх проти порушень та дискримінації.

Заслужує схвалення та підтримки ініціатива ВАП щодо законодавчого забезпечення прав літніх, ми вітаємо ту сміливість, з якою Всеукраїнська асоціація пенсіонерів узялася за відповідальну справу, і ми щиро бажаємо успіхів українським колегам.

ЗАВЕРШУЄМО ОБГОВОРЕННЯ ПРОЕКТУ

Сотні листів, десятки газетних публікацій, телевізійні репортажі з засідань „за круглим столом”, тисячі телефонних дзвінків – такий результат нашого звернення до державних службовців і правників, громадських організацій і рядових пенсіонерів країни з проханням висловити свої думки, зауваження і пропозиції про підготовлений за ініціативою Всеукраїнської асоціації пенсіонерів проект Закону „Про запобігання дискримінації літніх в Україні”.

Чимало письмових і усних звернень містять схожі зауваження та пропозиції. Тому ми відбрали для публікації найбільш характерні. У журналі ВАП „Наше покоління” та в попередніх номерах газети „50 плюс” ми вже друкували листи наших читачів.

Сьогодні ми завершуємо публікацію матеріалів обговорення проекту.

Дякуємо всім, хто відгукнувся на ініціативу Всеукраїнської асоціації пенсіонерів.

Олександр ОМЕЛЬЧЕНКО, київський міський голова: „Візьму активну участь у доопрацюванні проекту та його лобіюванні”

Шановні друзі!

Я з цікавістю ознайомився з законопроектом „Про запобігання дискримінації літніх в Україні”, який розроблено на високому професійальному рівні і прийняття якого потрібне для законодавчого врегулювання питань, що виникають перед літніми людьми в нинішньому повсякденному житті (на своїй діяльності в 2003 році відчув упереджене ставлення з боку центральних владних структур). І хоч я не є, відповідно до Конституції України, суб’єктом законодавчої ініціативи, я візьму активну участь в доопрацюванні проекту та лобіюванні його у Верховній Раді України.

З повагою
О. ОМЕЛЬЧЕНКО

„Зрівнялівка в пенсіях – це драма, втрата гідності – трагедія”

Добрий день, шановні працівники редакції!
Добре, що Ви висвітлюєте боротьбу пенсіонерів-держслужбовців за свої конституційні права. Ось і в проекті Закону про запобігання дискримінації літніх передбачається захист їх-

ніх прав. Було б добре помістити також статтю про врегулювання пенсійного забезпечення інженерів – також колишніх службовців у 1970–1990 роках, які на кінець 2003 року мали максимальну пенсію в 150 гривень, а тепер ця пенсія перетворилась на загально встановлену.

Оскільки зарплата в радянських інженерів була невисокою (140–180 крб.), то після перерахунку пенсія для них стала меншою, ніж раніше нарахована. Перед президентськими виборами всім, спасибі, добавили, але без урахування стажу, реального внеску в соціально-економічний розвиток країни.

Та якщо зрівнялівка в пенсійному забезпеченні – це драма кожного чесного громадянина літнього віку, то справжньою трагедією є приниження гідності людини старшого покоління.

Пропоную в проекті Закону передбачити спеціальну статтю, яка б встановила кримінальну відповідальність державних службовців, представників влади всіх рівнів за навмисні дії, внаслідок яких завдано моральної шкоди літнім громадянам, принижено їхню гідність.

Цікаво, що в ЖЕК-ах працівники мають до нас, пенсіонерів, претензії, коли ми не в змозі платити за послуги. Кажуть нам, що ми погано працювали, тому й не заробили високої пенсії.

Не кожен з нас йде просити матеріальну допомогу, бо соромно перед інвалідами, котрі й справді не в змозі були „добре працювати”, щоб заробити більшу пенсію. А ми, інженери, працювали, як нам здається, з огляду на сьогоднішній день, не так уже й погано, як вважає дехто з новоспечених чиновників.

Хто ж про нас подбає?

Любов Салій, колишній старший інженер
навчального закладу, м. Львів.

Сергей ФИЛЬКИН, ветеран Великой Отечественной войны: «Этот закон нужно было принять 10–12 лет назад»

Дорогие коллеги!

С огромным удовольствием ознакомился с проектом Закона Украины «Против дискриминации пожилых людей в Украине».

Я, Филькин Сергей Георгиевич, ветеран ВОВ, пенсионер с относительно большим стажем, более 25 лет. Проработал на шахтах Донбаса более 40 лет, из них в подземных условиях более 35 лет. Сегодня – на общественной работе, председатель областной организации пострадавших вкладчиков и акционеров. К нашему великому со-

жалению, мы не наделены полномочиями законодательной инициативы. Этот проект Закона нужно было принять 10-12 лет назад, потому что отдельные руководители-работодатели в своих требованиях дошли до абсурда.

Если руководители государственных структур в какой-то мере еще чтят Законы и Положения бывшего Союза, то некоторые руководители частных фирм, предприятий и организаций дошли вообще до «законов джунглей», принимают на работу до 30 лет, а жен-

ский персонал и того меньше – 20–25 лет.

Закон этот крайне нужен не только этому поколению, он нужен нашим детям и внукам, которым, возможно, тоже придется решать свои проблемы в правовом поле.

Я полагаю, что в Законе нужно предусмотреть пресечение всяких попыток принятия на работу с испытательным сроком без соответствующего документального оформления.

Кроме того, очень важно включить в Закон статью, которая гарантирует спокойную, надежную старость одиноким престарелым людям, которые нуждаются в посторонней помощи, и эта помощь должна предоставляться государством.

В остальном проект Закона разработан в полном соответствии с нуждами и запросами пожилых людей, Конституцией Украины и международными правовыми нормами.

С уважением, ветеран ВОВ
С.Г. Филькин, г. Луганск

Матеріали обговорення законопроекту читайте також на стор. 6–12.

Грег МакТАГГАРТ,

керівник проекту PADCO – „Впровадження пенсійної реформи в Україні”:

„Пам’ятати про права людини”

Незважаючи на зайнятість, керівник проекту PADCO – „Впровадження пенсійної реформи в Україні” Грег МакТАГГАРТ відгукнувся на прохання прокоментувати зміст законопроекту. Як і належить справжньому джентльмену, пан МакТаггарт дуже делікатно підійшов до критики недоліків запропонованого документу (замість того, щоб сказати, наприклад, про те, що те чи інше положення невдало сформульоване, він пише: „Я не впевнений, що розумію зміст цієї статті”). Але в принципі ініціативу ВАП по створенню законодавчих гарантій проти дискримінації літніх він схвалив, наголосивши на тому, що в усій своїй діяльності ми маємо завжди пам’ятати про права людини.

рантій проти дискримінації літніх він схвалив, наголосивши на тому, що в усій своїй діяльності ми маємо завжди пам’ятати про права людини.

1. У статті 1 записано, що літніми вважаються особи, яким виповнилося 50 років. А чи й справді вважатимуть себе літніми ті, кому виповнилось 50?

2. У статті 8 записано: „Державні органи, органи місцевого самоврядування і керівники організацій усіх форм власності зобов’язані забезпечувати літнім можливість доступу до економічних ресурсів суспільства, у тому числі до рухомого і нерухомого майна, землі, фінансових та інформаційних ресурсів; а також до вільно обраних виду діяльності та професії”. Я не впевнений, що розумію зміст цієї статті.

3. У статті 11 вказано: „Не допускається застосування систем соціального страхування, пенсійного забезпечення, адресної соціальної допомоги, що погіршують становище літніх. Органи державної влади України, органи місцевого самоврядування, посадові особи підприємства, установи, організацій при здійсненні заходів соціального захисту населення зобов’язані враховувати інтереси літніх”. Що це означає? Коли

особа досягає пенсійного віку (тобто після 50 років) і виходить на пенсію, вона отримує державну пенсію, яка погіршує її становище?.. Як мені здається, слід чіткіше висловити думку.

4. У статті 12 читаємо: „Відповідно до конституційного принципу рівних прав і свобод і рівних можливостей літніх при прийнятті на державну службу і при її проходженні не допускається встановлення будь-яких прямих або непрямих обмежень або переваг залежно від віку.

Керівники державних органів, відповідні посадові особи зобов’язані забезпечити рівний доступ літніх до державної служби відповідно до їхніх здібностей і професійної підготовки незалежно від віку претендента.

Керівники таких органів, установ зобов’язані створювати реальні умови для дотримання статті 24 Конституції України”. Це положення в основному не відрізняється від статті 9, однак стосується державної служби. Чи потрібно для цього розробляти окрему статтю? Чи не суперечить це положенням Конституції України? Наприклад, Прези-

дент Кучма звільнив кількох послів у зв’язку з досягненням пенсійного віку.

Таке ж питання знову постає, коли читаємо статтю 13, де йдеться про рівний доступ літніх до конкурсів на заміщення посад державної служби.

„Заміщення вакантних посад державної служби, у тому числі керівних, забезпечується шляхом проведення конкурсів, у яких рівною мірою і на рівних умовах беруть участь літні”, – зафіксовано в проекті. Чому для державної служби, а не для всіх вакансій, виділено окреме положення? Див. також статтю 14.

5. Автори проекту запропонували встановити обов’язкову звітність перед парламентом з питань запобігання дискримінації літніх. Але чому б передбачили періодичність – раз на два роки (див. статтю 16 – про повноваження Верховної Ради України у сфері забезпечення прав і можливостей літніх). „Верховна Рада України періодично, але не рідше одного разу на два роки, заслуховує доповідь про стан справ у сфері рівноправності літніх”, – передбачається в проекті. Але чому не встановити щорічну періодичність таких доповідей?

6. Те ж саме можна сказати і про останній абзац статті 17, де йдеться про доповіді Кабінету Міністрів про стан справ у сфері забезпечення рівноправності літніх. Такі доповіді, мабуть, слід було б готувати щороку.

7. У статті 23 є такий абзац: „Особам, які постраждали від насильства у родині, від дискримінації за віковою ознакою на роботі або в побуті, відповідні служби органів виконавчої влади, а також органів місцевого самоврядування надають психологічну, юридичну та іншу потрібну допомогу”. Виникає сумнів: чому йдеться про насильство у родині над літніми

людьми? Зазвичай, від насильства в родині страждають молоді люди. (Тут слід зрозуміти просту річ: на батьківщині пана МакТаггарта, в Австралії, мабуть, і справді важко повірити в те, що в принципі можливе насильство над літніми, та ще й у сім’ї – примітка редакції).

8. У статті 25, де йдеться про відповідальність за порушення законодавства про забезпечення рівних прав і рівних можливостей літніх, записано: „Особи, винні у порушенні вимог законодавства про забезпечення рівних прав і рівних можливостей літніх, несуть цивільно-правову, адміністративну або кримінальну відповідальність відповідно до законів України”. Не зрозуміло, які закони у цьому разі застосовуються? Чи є такі закони?

9. Слід було б уточнити деякі положення статті 26, де йдеться про обов’язки і відповідальність посадових осіб органів державної влади, установ, організацій, підприємств усіх форм власності. „Моральна шкода та збитки, завдані літнім неправомірними діями, дискримінацією з боку посадових осіб органів державної влади, підлягають відшкодуванню за рахунок коштів державного бюджету, а посадових осіб установ, організацій, підприємств усіх форм власності – за рахунок цих установ, організацій, підприємств”, – записано в проекті. Але як визначається відшкодування і хто його визначає? Яким є порядок оскарження, коли воно виявляється або надто високим, або незначним?

На закінчення хотів би побажати успіхів усім авторам ідеї щодо законодавчого забезпечення прав літніх. Всеукраїнська асоціація пенсіонерів робить добру справу!

Вінниччина підтримує!

Високу активність виявили громадські організації, засоби масової інформації, громадяни старшого покоління Вінницької області, які з великим інтересом ознайомилися з проектом Закону „Про запобігання дискримінації літніх в Україні”.

Прикладом активної громадянської пози-

ції вінничан є засідання освітнього Прес-клубу реформ у м. Вінниці, на яке були запрошені заступник голови Ради ВАП, керівник проекту UCAN – ВАП Михайло Ходаківський і член Ради ВАП, головний редактор газети „50 плюс” Олег Кравченко.

У сьогоднішньому номері газети ми вміщу-

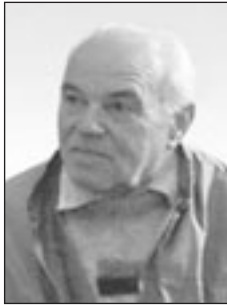
ємо добірку матеріалів, підготовлених вінницькою журналісткою Оленою КОВАЛЕНКО. Вона звернулася до вінничан з проханням розповісти, як вони сприймають запропонований законопроект, що пропонують для того, щоб раз і назавжди викоренити в нашому суспільстві дискримінацію людей поважного віку.

МИ ПРАЦЮВАЛИ ДЛЯ ДЕРЖАВИ

На мою думку, необхідно доповнити проект Закону „Про запобігання дискримінації літніх в Україні” статтею, яка б передбачала відшкодування людям похилого віку їхньої частки загальнодержавної власності, залежно від рівня внеску людини у виробництво і накопичення матеріальних та духовних цінностей, а також у безпеку країни. Адже ми, літні люди, працювали задля розвитку і розквіту нашої держави, а тепер потребуємо її підтримки.

Крім того, вважаю необхідним внесення доповнення про призначення повноцінних пенсій, забезпечення гідних умов життя, які їй повинна гарантувати держава. Це стосується і відпочинку, і лікування, і духовного розвитку. Все це повинно вважатися не послугою чи добродійністю влади, а цивілізованою нормою співпраці різних поколінь українців.

Слід нам нарешті відкинути як неприйнятний імідж людини нижчого гатунку для пенсіонерів, чиїми розумом і руками створений увесь соціально-економічний, науково-освітній і культурний потенціал країни!

Яків КРИКУН, учитель.

НЕ ЗАЛИШАЙТЕ ЛІТНІХ ПО ТОЙ БІК ЖИТТЯ!

Кілька разів перечитала проект Закону України „Про запобігання дискримінації літніх в Україні”. Багато думала, розмірковувала над кожним його пунктом. І зробила для себе ряд висновків.

По-перше, як мені здається, чимало випадків дискримінації літніх громадян стають можливими через відсутність законодавчо передбаченого покарання винних у такій дискримінації. Справді, яке конкретне покарання (штраф, моральні компенсації тощо) можуть нести особи чи виконавчі структури органів влади, керівники підприємств і установ за дискримінацію літніх, за порушення їхніх прав та інтересів? На жаль, таких норм закону ми не знаємо. Тож пропоную відповідне доповнення внести у статтю 5 „Заборона дискримінації за віковою ознакою”.

По-друге, час уже встановити громадський контроль за неформальним, справді широким роз’ясненням через засоби масової інформації всього комплексу прав літніх. Це передусім потрібно для того, щоб на державному, законодавчому рівні затвердити віру літніх людей у те, що їхні основні права, надані Конституцією України, захищені юридично. Літні люди не повинні відчувати себе по інший бік життя, відчуженими, непотрібними.

Немає у проекті Закону і статті чи пункту, які б передбачали відповідальність Кабінету Міністрів України за подальше вдосконалення пенсійного законодавства в інтересах літніх людей. Адже нині рівень пенсій хоч і підвищується, але відбувається це поки соціально несправедливо (без належної диференціації з урахуванням справжнього трудового внеску кожного громадянина).

Можливо, з моїми аргументами і думками хтось не погодиться, але мені хотілося поділитися ними з ровесниками, а ще є надія, що вони можуть бути взяті до уваги при доопрацюванні проекту.

Алла СЛІСАРЧУК, економіст.

І В ІНОЗЕМЦІВ ПОВЧИТИСЯ НЕ ГРІХ

Нещодавно мені довелося поспілкуватися з колишньою однокласницею, яка в свої 60 років змушена працювати в Італії, щоб її син зміг закінчити навчання. Вона розповіла мені, як там, за кордоном, ставляться до людей похилого віку, яким піклуванням, турботою вони оточені, яку повагу мають не лише в своїй родині, але й у суспільстві.

І мені стало боляче за літніх людей в Україні.

Що зруйновано в нашій державі? Де, коли розпочалося нехтування християнськими заповідями? Чому сталося так, що молодь без поваги ставиться до старшого покоління?

Працюючи в Асоціації пенсіонерів „Поділля” (яка, до речі, співпрацює з Всеукраїнською асоціацією пенсіонерів у реалізації ряду програм), я постійно зустрічаюся з людьми похилого віку, які шукають захисту від сваволі держчиновників, родичів, опікунів, навіть дітей. Іноді їй сама стаю свідком того, як діти ображають батьків, судяться з ними за житло.

Тож в Україні, на жаль, саме на часі говорити серйозно про дискримінацію стосовно людей похилого віку. У проекті Закону України „Про запобігання дискримінації літніх в Україні”, який зараз широко обговорюється у нашому суспільстві, особливо в середовищі людей, котрі вже досягли статусу літніх, ніде не знайшла статті, яка б передбачала певні гарантії захисту прав немолодої людини в сім’ї, у побуті.

Вважаю також за необхідне, щоб у цьому важливому документі був присутній пункт про захист літніх жінок від насильства у сім’ї.

Крім цього, вважаю надзвичайно важливим внесення пункту про відповідальність суддів за байдуже ставлення до захисту інтересів літніх людей під час судових процесів, ініційованих недобросовісними родичами, сусідами чи іншими людьми, котрі зазіхають на майно чи житло пенсіонерів.

Старість повинна мати право на захист. І в цьому нам не гріх повчитися у громадян інших країн.

Тетяна КАЗИМІРОВА, пенсіонерка.

ХОЧЕМО ПРАЦЮВАТИ!

Боляче стискається серце, коли читаєш оголошення в газетах „Потрібні на роботу кваліфіковані фахівці... віком не старші за 25-27 років”. А що ж робити тим людям, кому за 40 і вони шукають роботи? А є чимало пенсіонерів, які ще інтелектуально й фізично здатні багато зробити для своєї країни, мають неocenний досвід і знання і стикаються з тим, що все це вже нікому ніби й не потрібно. Ось де – чистої води дискримінація! Ось з чим боротися має держава, якщо вона дорожить своїм народом!

Я пропоную внести таке доповнення до проекту Закону „Про запобігання дискримінації літніх в Україні”: „Ставити пенсіонерів, які хочуть і можуть повноцінно працювати, на облік у центрах зайнятості населення без надання державної допомоги з безробіття; всіляко сприяти їхньому працевлаштуванню, впровадивши принцип квотування робочих місць (за аналогією з законодавчими гарантіями квотування робочих місць для інвалідів).”

Іван ГОНЧАР, історик, правознавець.

Микола СТЕПАНОВ, голова комітету громадської організації „Інваліди – діти війни” м. Києва:

„Щоб не залишилося на рівні розмов і декларацій”

Громадська організація „Інваліди – діти війни” м. Києва підтримує ініціативу Всеукраїнської асоціації пенсіонерів щодо законодавчого забезпечення прав літніх громадян.

Водночас пропонуємо

внести до проекту Закону такі зміни та доповнення:

Статтю 2 доповнити після абзацу 2 текстом:

„Дискримінацією літніх людей є:

– ігнорування в державі літніх ветеранів праці, пенсіонерів, інвалідів покоління дітей війни (30-х – початку 40-х років народження минулого століття) через те, що вони не воювали;

– несвоєчасна госпіталізація та неякісне лікування літніх, включаючи і покоління дітей війни;

– відсутність рівноправної участі літніх ветеранів праці покоління дітей війни разом з ветеранами війни під час проведення різних заходів по святкуванню визначних дат ВВВ;

– відсутність літніх ветеранів праці покоління дітей війни поряд із ветеранами війни в державних заходах під час проведення 2005 року – Року ветеранів;

– відсутність Державного комітету при Кабінеті Міністрів України у справах ветеранів війни і праці та ветеранів – дітей війни (хоча комітет у справах ветеранів війни при Кабміні створено);

– проведення 2005 року – Року ветеранів тільки для ветеранів війни;

– встановлення в Україні 1 жовтня – Дня ветеранів війни (без ветеранів праці покоління дітей війни), незважаючи на

те, що цей день вже давно є Міжнародним Днем літніх людей;

– відсутність в Україні Дня уряду, присвяченого проблемам людей літнього віку (не тільки ветеранів війни)”.

Статтю 3 доповнити:

– „рівноправна участь літніх ветеранів праці покоління дітей війни разом з ветеранами війни під час проведення різних заходів по святкуванню визначних дат ВВВ;

– обов’язкова присутність поряд із ветеранами війни літніх ветеранів праці покоління дітей війни в державних заходах під час проведення Року ветеранів”.

Статтю 15 (як вона буде виконуватись?) доповнити словами: „літніх учасників війни (ветеранів праці, пенсіонерів, інвалідів покоління дітей війни) на безкоштовне лікування, на захист житла, на можливість сплачувати за житло через достатнє пенсійне забезпечення”.

Статтю 16 доповнити: „раз на рік проводиться День уряду, присвячений проблемам людей поважного віку (не тільки ветеранів війни), а й покоління дітей війни”.

Статтю 17 доповнити: „розробляє державні програми, закони по захисту житла літніх людей, щоб унеможливити захоплення житла шахраями”.

Статтю 23 доповнити словами: „а також притулок у разі потреби або тим, які залишилися без житла”.

Нарешті, на нашу думку, найголовніше доповнення, що стосується того, як забезпечити створення механізму запобігання дискримінації літніх. **У пункті 1 статті 3 слід сказати, що держава гарантує це через утворення Міністерства або Держкомітету з питань літніх людей в Україні.** Тільки в такому разі, можливо, буде якість запобігання дискримінації. Інакше все залишиться на рівні розмов та декларацій, яких і так вистачає в численних декларативних законах.

Не втрачати здорового глузду!

На мою думку, більшість наших законів створюється наспіх, а тому в багатьох випадках доводиться приймати зміни й доповнення до „скороспілих” законодавчих актів.

І правильно робить ВАП, що не поспішає з підготовкою проекту, даючи змогу висловити багато різних думок, вислуховуючи численні зауваження та пропозиції. Але прислухатися до всіх – не означає механічно вносити „все, що припливе”. Хотілося б у зв’язку з цим порадити авторам проекту не втрачати здорового глузду й записувати до цього документу лише те, що не потребуватиме змін, уточнень та доповнень хоча б за життя одного покоління.

Слід наголосити також на тому, що наші співвітчизники з сільської місцевості марно шукатимуть щось близьке їм у запропонованому проекті. Мабуть, село має бути виписане в окремих статтях закону, оскільки саме там, у сільській глибинці найменш захищені літні люди (які до того ж становлять там абсолютну більшість населення).

Якщо молодь бачитиме, що їхні батьки, дідуся й бабусі мають надійні законодавчі гарантії від дискримінації, то й тікати з села, можливо, не стане.

Жорж ПАЛІЄНКО,
член ВАП, кандидат економічних наук.

Анатолій ЛИЗОГУБ, доктор хімічних наук: „Дискримінація спричинена законами ринку”

Моє дилетантське відчуття змушує мене сумніватись у можливості виконання закону, запропонованого ВАП, оскільки дискримінація літніх спричинена не стільки відсутністю такого закону, скільки законами ринку.

У ринкових умовах неодмінним елементом впливу суспільства і влади на соціальну політику має бути високоефективне змагання як одна з невід'ємних рис справді громадянського суспільства. Адже що таке ринкова конкуренція? Це – змагання. Що таке вибори до органів влади? Це – змагання. Змагаються між собою партії за те, щоб завоювати довіру народу. Змагаються члени трудових колективів за те, щоб отримати вищу посаду, більший зарібок. Змагаються між собою фірми, щоб якнайвище піднести свій рейтинг у боротьбі за споживача їхньої продукції або послуг.

Тож не про захист прав слід передусім говорити. За нинішнього соціального устрою в Україні будь-який закон про захист прав пенсіонерів буде несправедливим.

Мені здається, що запропонований мною проект закону про підвищення якості життя пенсіонерів більш актуальний, оскільки передбачає організацію високоефективного змагання адміністрацій, урядів, місцевих органів влади всіх рівнів, а також спеціальний орган (жюрі), який оцінює діяльність адміністрацій, міських, селищних і сільських голів щодо підвищення добробуту пенсіонерів (а в проекті закону про запобігання дискримінації літніх такий орган відсутній).

Підкреслюю: необхідне високоефективне змагання. Чому саме високоефективне? Та тому, що змагання у суспільстві завжди були, є і будуть, та, на жаль, не скрізь і не завжди вони ефективні. Наприклад, у колишньому Радянському Союзі

так зване соцзмагання було здебільшого профанацією, бо воно анітрохи не відповідало таким критеріям ефективності, як спеціалізація, об'єктивність суддівства, справедливість та ефективність заохочення переможців, використання вищих світових досягнень тощо.

Чому розпався СРСР? Дехто вважає: внаслідок економічного занепаду. Та насправді причиною розпаду став застій у соціальному змаганні. Там, де має місце високоефективне соціальне (а не соціалістичне!) змагання, там розрухи та війн не буває.

Після Другої світової війни в багатьох країнах була створена соціально орієнтована ринкова економіка – яскравий приклад високоефективного змагання. Країни, де така конкуренція добре організована, не виявляють агресії, не ведуть війн між собою. Коли ж у деяких країнах виникають локальні конфлікти, посилюється злочинність, це означає лише одне – необхідність подальшого вдосконалення високоефективного змагання.

У результаті проведеного мною аналізу суспільного життя (див. А. Лизогуб. *Ідеал*. Київ, 1991) сформульовано принципи високоефективного змагання: спеціалізація, масовість, динамічність, об'єктивне суддівство незалежними експертами, справедлива стимуляція учасників змагання, ефективність заохочення, рівняння на світових лідерів, моральність.

Закон має значно підвищити не лише матеріальний, але й культурний рівень життя літніх людей шляхом організації на державному рівні високоефективного змагання між державними адміністративними структурами за такими показниками:

■ Інтелектуальний розвиток. Слід відкривати середні та вищі навчальні заклади для абітурієнтів будь-якого віку, в тому числі й пенсійного; слід створювати умови для засвоєння пенсіонерами, за їхнім бажанням, базових знань у різних сферах (політології, економіки, математики, фізики, хімії, комп'ютерних технологій, біології, медицини, історії, географії, художньої літератури), а також для вивчення рідної та іноземних мов; державні органи за сприяння громадських організацій і творчих спілок мають створювати умови для спілкування літніх людей з представниками мистецтв;

■ Участь у громадському та політичному житті країни; надання пенсіонерам (за їхнім бажанням) робочих місць у громадських і політичних організаціях;

■ Зміцнення здоров'я, створення сприятливих умов для пенсіонерів у сферах повноцінного харчування, якісного медичного обслуговування, фізичної культури та спорту, екологічної безпеки тощо);

■ Організація районних, міських, обласних, республіканських фондів допомоги пенсіонерам за рахунок залучення спонсорських коштів і пожертв (при цьому внески спонсорів до таких фондів звільнити від усіх видів оподаткування); передбачити дію механізму добавок до пенсій за рахунок цих фондів;

■ Забезпечення такої системи роботи житлово-комунального господарства та соціальних служб, яка гарантувала б поліпшення побуту пенсіонерів;

■ Організація безкоштовної юридичної та психологічної допомоги літнім людям;

■ Безкоштовна доставка товарів першої необхідності та ліків у квартири лежачих хворих пенсіонерів (вартість самих товарів та ліків оплачуються пенсіонерами);

■ Організація безкоштовних обідів та ремонту житлових приміщень для одиноких пенсіонерів;

■ Організація нічліжних пансіонів для бездомних пенсіонерів;

■ Збереження пільг для пенсіонерів на проїзд у громадському транспорті;

■ Надання пенсіонерам, за їхніми заявами, безкоштовних путівок до санаторіїв та будинків відпочинку;

■ Збільшення кількості будинків для престарілих пенсіонерів, у тому числі й таких, у яких є близькі родичі, але які не можуть забезпечити належні умови життя літніх громадян.

Це – лише загальні положення, а сам закон, звичайно, має бути ґрунтовно підготовленим фахівцями у галузі права, медицини, соціальної роботи, освіти, культури.

Якби за таким законом оцінювалася діяльність кожної державної адміністрації, кожного міського чи сільського голови, то можна не сумніватись, що вони дбали б про підвищення якості життя пенсіонерів не менше, ніж про самих себе.

ЗАКОНОПРОЕКТ У ДЗЕРКАЛІ ЗМІ

Підбито підсумки конкурсу ВАП серед ЗМІ

Відбулося засідання комісії по підбиттю підсумків оголошеного ВАП конкурсу серед вітчизняних ЗМІ на краще висвітлення ходу обговорення законопроекту „Про запобігання дискримінації літніх в Україні”.

На розгляд комісії надійшло 25 публікацій у пресі. В результаті всебічного і повного розгляду матеріалів комісія вирішила:

1. Першу премію не присуджувати.
2. Другу премію (1000 грн.) присудити газеті „Нетішинський вісник” (Хмельницька область) за статті Руслани Чернюк „Дискримінація в усіх її проявах” – у № 41 (1177) від 8 жовтня 2004 р. та „Захищаються від... нас” – у № 42 (1178) від 15 жовтня 2004 р.
3. Третю премію (500 грн.) присудити газеті „Новомиргородщина” (Кіровоградська область) за публікації „Що день прийдешній нам готує?” – у № 41 (8506) від 9 жовтня 2004 р. та „Обмінялися думками за круглим столом” у № 43 (8508) від 23 жовтня 2004 р.
4. Заохочувальні премії (по 250 грн.) присудити газеті „Маловісн” (Кіровоградська область) за статтю Володимира Тільнова „Про літню людину замовте словечко!...” – у № 81 (9268) від 9 жовтня 2004 р. та газеті „Прапор Перемоги” (Рівненська область) за публікації Володимира Пилипока „Ветерани досвідом поділяться” та Ірини Мартинюк „Між мною і внуками – ціле життя” – у № 86 (7293) від 19 жовтня 2004 р.
5. Керівникам вказаних видань – переможців конкурсу – слід терміново надіслати на адресу Всеукраїнської асоціації пенсіонерів інформацію про банківські реквізити редакцій, код платників податків тощо, і відповідні суми премій будуть перераховані на їхні рахунки.

Комісія Ради ВАП з проведення конкурсу.

Рада Всеукраїнської асоціації пенсіонерів вітає переможців конкурсу на кращу пропаганду проекту Закону „Про запобігання дискримінації літніх в Україні” та висловлює вдячність усім засобам масової інформації, які взяли участь у обговоренні законопроекту.

ЗАКОНОПРОЕКТ У ДЗЕРКАЛІ ЗМІ

На конкурс ВАП

Дискримінація в усіх її проявах

"Стара скрипка грає не гірше за нову", – прагнуть довести нашому суспільству представники Всеукраїнської асоціації пенсіонерів, які сьогодні в Україні виборюють гідне місце під сонцем.

Саме за їхньою ініціативою підготовлено проект Закону України "Про запобігання дискримінації літніх в Україні". Члени цієї громадської організації запрошують узяти участь в обговоренні проекту Закону державних службовців, правників, представників громадських організацій, літніх людей, бо переконані: лише разом можна добитись включення його до обговорення вищим законодавчим органам влади.

Зупинюсь на пунктах, на мій погляд, найбільш значущих навіть для мене, особи далеко не літнього віку. Усі ж ми рано чи пізно дійдемо до осені. Тож не зайве замислитись тепер, що чекає мене, моїх ровесників, рідних у віці, напевно, найбільш незахищеному на нашому шляху, що звється Життям.

У статті 1 розділу I "Загальні положення", йдеться: "Літніми вважаються особи, яким виповнилося 50 років"... Про "Виховання і пропаганду культури поваги до літніх", йде мова у підпункті 4 "Основні напрями державної політики із запобігання дискримінації літніх" цього ж розділу.

Актуально! Спостерігаю за дітьми у міському (якщо трапляється побувати в інших містах) чи міжміському транспорті і стає моторошно. Один із сотні може встати і запропонувати сісти старшому. Здається, погано виховали спершу нас, батьків. Обурено звертається чоловік пенсійного віку до іншого пасажира: "І школярем, і в юності, і в молоді роки поступався місцем старшим. Стою й тепер, бо на нас, літніх, молоді не вважають".

Пригадую інший епізод. Автобус курсує до обласного центру. Чим далі на шляху, число пасажирів зростає. Чоловік років 40, інтелігентний з вигляду, піднімається й жестом пропонує сісти бабусі, яка шойно зайшла до салону. Та, маючи щире українське вдача, починає дякувати: "Дай Боже тобі здоров'я й усіляких гараздів. Рідко трапляється, що хтось дасть сісти мені, старенькій. Звідки ж ти будеш, синку?" У відповідь – мовчання. Жіночка не вгамовується й знову перепитує. Тоді чемний попутник пояснює ламаною українською, що він не розуміє нашої мови, а приїхав з Чехії у відрядження. "Тому й поступився", – розчаровано мовить жінка, – бо не в нас виховувалися".

Знайомлюся з розділом II. Гарантії для літніх. Право на здобуття вищої освіти, підвищення освітнього рівня, професійну діяльність. Рівні можливості при прийнятті на роботу, рівний доступ до вакантних робочих місць і т.ін.

Вік особи не може бути підставою для відмови у прийнятті її на роботу (ст. 9).

Та не можу погодитися з іншим підпунктом цієї статті, у якому мова йде про заборону публікації оголошень про прийом на роботу, в яких містяться дискримінаційні положення щодо літніх. Тут слід враховувати конкретну ситуацію. Якщо підприємство запрошує на роботу, яка вимагає посиленої фізичної праці, зрозуміло, тут можуть бути вікові обмеження.

„Особам, які постраждали від насильства в родині, від дискримінації за віковою ознакою на роботі або в побуті, – читаємо в проекті, – відповідні служби органів виконавчої влади, а також органів

місцевого самоврядування надають психологічну, юридичну та іншу потрібну допомогу". Це те, що я особисто викарбувала б золотими літерами. Взагалі вважаю, що саме дискримінація у сім'ї сьогодні набуває глобального характеру.

Літня людина, яка може працювати й приносити користь суспільству, а для себе отримати від цього моральне й матеріальне задоволення, ще здатна захистити себе сама. Та існує й інший світ літніх людей, можливо, дуже далеких від кабінетів посадовців, особливо тих, хто біля керма.

Не така щаслива і щедра на багатство, як осінь у природі, осінь їхнього життя. Часто це незахищена старість, зимівля у холодному помешканні. Кілька знайдених галузок у мішечку, аби хоч як-небудь зігрітися чи скип'ятити в глибокій воді.

Частенько вирушають вони з домівок, однією рукою тримають металевого полумиска, куди переходять опускають благодійні копійки, іншою не перестають хреститися. Старечі уста не втомлюються повторювати:

– Подайте на прожиття!..

І благословляють нас, вуличних благодійників, на щастя, добро. А ще йдуть на вокзали, в електрички, які для багатьох слугують своєрідним дахом над головою. Стали зайвими не лише в державі, а й у власній родині. Діти, онуки заклопотані своїми проблемами.

"За будь-яких умов батьків не можна залишати без догляду. Це гріх. Колись такого не було", – скаже хтось.

Не було й такого: вранці біля контейнера зі сміттям збираються люди похилого віку. І копирсаються у відходах колишні здорові й життєрадісні матусі й татусі, інтелігентні вчителі, працьовиті рільники. Не треба робити вигляду, ніби всього цього в нас не-

має! Не можна брехати, нібито це – нетипова картина сучасної нашої дійсності.

Ця сторона проблеми є сьогодні досить серйозною і масштабною.

Нерідко діти або інші близькі родичі (не кажучи вже про далеко рідну чи взагалі про чужих людей), вважають, що літній людині вже не потрібно нічого, їй не потрібен добротний одяг і повноцінне харчування, не потрібне житло (квартира чи приватний будинок), який можна обманним шляхом (переважно не в формі заповіту, який власник має право змінювати, а у вигляді дарчої, щоб не можна було оскаржити) виманити й залишити батьків на вулиці, щоб підбрала держава, поселила в будинок для престарілих. Це випадки, які трапляються поруч, у нас на очах. Сьогодні у дітей спостерігається досить практичний, „бізнесовий” підхід до батьків, як до знаряддя збагачення, як от здача батьківської квартири квартиронаймачам, причому при живих батьках!..

А колишні остарбайтери! Вони, вдосталь настраждавшись замолоду, страждають і тепер, коли гуманна Німеччина відшкодовує провину у грошовому еквіваленті. А діти не можуть поділити між собою отих злиднених, омитих кров'ю і слізьми, грошей. Забирають стареньких "у тепло й добро", а самі знущуються з нещасних на очах в онуків, морячи голодом, закриваючи в туалеті чи ванній. Може, швидше сконають, щоб бува, грошей не стали вимагати? Звіріємо, скажете?.. А тварини не чинять так зі старшим роду свого!

Чому син-алкоголік може виганяти матір босу на сніг, чи забивати її до крові? Де закон, який захистить (не на папері) нещасну? Кому поскаржиться прикута до ліжка бабуся, коли під дією оковитої зяць стягує її з ліжка, лається. А донька тим часом спокійно спостерігає, збайдужіло-холодно.

Тут необхідне створення спеціальної служби, яка б викривала знущання, надавала необхідну допомогу та підтримувала скривджених у їхній власній родині.

Моторошно стає, коли малолітні діти між собою починають ділити батьківське добро, сперечаючись, кому який сервіс дістанеться. А батькам ще й сорочка немає...

Дев'ятирічна дівчинка ділиться перед сном з мамою мріями: "Коли у мене будуть діти, я буду привозити їх до тебе у село". "Чому у село?" – запитує мама-городянка. "А що, хіба ти не в селі житимеш?.."

Чи не звідси бере початок дискримінація в усіх її проявах?

Тож варто зупинитися, осмислити наше життя і негайно вживати заходів, доки ще не пізно. Інакше деградуємо. Сьогодні постала справді нагальна вимога часу, тому й упорядники законопроекту поставили за високу мету – законодавчо забезпечити захист прав літньої людини.

Руслана ЧЕРНЮК,
"Нетішинський вісник", 8 жовтня 2004 року, №41
(друга премія).

На конкурс ВАП

Захищаються від ...нас

Споконвіку в Україні поважали людей старшого покоління – саме вони сьогодні прагнуть відродити давні традиції. Всеукраїнська асоціація пенсіонерів звертається до громадськості, аби спільними зусиллями досягти найвищої мети – "побудувати в Україні справді соціальну, справді демократичну, справді правову державу", в якій скрізь поважатимуть літню людину, "де ніколи не буде ображених, принижених, скривджених".

Дискримінація – жакливе, потворне слово. Мені здається, воно навіть жакливіше, аніж смерть. Хоча її ніхто не чекає, вона невідворотна. А знущання, зневага, байдужість до старості? Звідкіля вони? Хіба невідворотні?..

Та ми вже звикли. Як до тероризму, захоплення заручників, відтинання їм голів... Начитані ми, наслухані: були війни, криваві, жорстокі, з мільйонними цвинтарями людських сердець. Як остання – світова. Падали люди, як мухи: один за одним, тисяча за тисячею, мільйон за мільйоном. В ім'я чого? Й до сі ніхто не знає.

Нікого Бог не виправдує за вбивство. Та воно є. Нікого Бог не виправдує за знущання, дискримінацію, однак ці явища існують.

А ми цивілізовані! Боремось з дис-кри-мі-на-ці-єю. Щось на зразок комфортної кремації. А що, трупові так важливо, чи його просто кинуть у піч, чи завезуть туди на шикарному возі? Вигадав же хтось слово: дискримінація! А чому не сказати: вбивання? Ні, не цвяха у пліт, а вбивання людини. Монотонно-зле, монотонно-байдуже, монотонно-щоденне, монотонно-щогодинне...

Чому ви відразу ж забули, навіщо кинули 5 копійок отій старенькій бабусі, переступивши поріг торгового центру, поважно розглядаючи його вітрини, що гнуться від продовольчого перенасичення? А яка ж то була мить! Я виконала (виконав) завдання душі: дала (дав) нещасній копійчину.

Зупинись! Оглянись! Чи не ти завтра сидітимеш на тому ж місці?..

Ще чого!

А як щодо того, що від тюрми та від суми не зарікайся? Народ же сказав! Можливо, твій предок, а може, тієї бабусі, що сидить у чорній журбі на кутках доріг, під "центрами", під храмами?

...Йду якомсь з повною сумочкою записів на наступні числа газети повз міський ринок, міркую, маюю в уяві майбутні матеріали. Глядь, бабуся стоїть на колінах посеред ринкової площі й вибирає папірці. Гукаю: "Бабусю, що ви робите, підніміться!" А вона мовчить, підповзає і збирає, збирає. Боженко ж ти мій! Підходжу. "Бабусю, що з Вами? Встаньте". Поглянула на мене посивілими очима, мовляв, іди дитино, йди...

Я пішла, раз по раз оглядаючись, та змушена була зупинитись. Старенька почала підніматись на ноги. Довго і важко. Піднялась і почовгала, не згинаючи ноги, з блискучими етикетками, кульками і просто папірцями в руках до мішка, що стояв неподалік, взяла мітку...

Потім дізналась: у сімдесят літ вона працює прибиральницею міського ринку – працює, хоч хворі ноги вже давно не згинаються!.. А що робити? Адже в доньки негаразди, треба онуків кохати...

...Промчалась кавалькада блискучих авто на атомну станцію з увімкненими фарами, пронизливими сиренами, повз щойно пофарбовані паркани, по "вилізаних" дорогах. Бабуся поправила чорною рукою хустину, знову через силу стала на коліна. Вона нічого не чула, бо глуха на обидва вуха. Може й добре, що не почула, не бачила, що її не бачили й не побачать... Нащо їй ті авто, а вона їм?

Руслана ЧЕРНЮК,
"Нетішинський вісник", 15 жовтня 2004 року,
№42 (друга премія).

Не можна забути селянина!

На засіданні Прес-клубу Вінницького відділення Освітнього центру реформ, у якому взяла участь двадцять три кореспонденти газет, радіо та телебачення, керівник проекту ВАП – UCAN, заступник голови Ради Всеукраїнської асоціації пенсіонерів Михайло Ходаківський та член Ради, головний редактор видань ВАП Олег Кравченко, було обговорено проект Закону „Про запобігання дискримінації літніх в Україні”. У засіданні, яке вів голова Прес-клубу Анатолій Жучинський, взяли також участь члени Ради Асоціації пенсіонерів „Поділля” – партнера ВАП у здійсненні ряду програм – Тетяна Казимірова та Людмила Яцюк.

Емоційним, схвильованим був виступ Людмили Мефодіївни Яцюк, яка торкнулася дуже важливої теми – захисту прав літнього селянина.

– Я сама із села, і тому для мене проблема соціального захисту сільських жителів найболючіша. На селі безліч проблем, а сільські пенсіонери – найменш захищена категорія літніх у нашій країні. Взяти хоча б таку гостру проблему, як право розпоряджатися своїми земельними паями. Якщо працюючим селянам ще якомсь вдається вирішувати питання, пов'язані з паями, то пенсіонерам вкрай необхідне законодавче забезпечення їхніх прав. Вони позбавлені медичної допомоги. Вони справді потребують підтримки. І тому в законопроекті необхідно передбачити окремий розділ про захист сільських пенсіонерів від дискримінації.

50 плюс

ГАЗЕТА
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
АСОЦІАЦІЇ
ПЕНСІОНЕРІВ

ДЛЯ ТИХ, КОМУ
П'ЯТДЕСЯТ І БІЛЬШЕ

Засновник: ВГО ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ПЕНСІОНЕРІВ (ВАП)
Видавець: ДП "Видавничий дім "ІНФОЦЕНТР"
Шеф-редактор Володимир ДЗЬОБАК
Головний редактор Олег КРАВЧЕНКО
Літредактор-коректор Людмила ДИКА
Фотокореспондент Наталія КОМПАНЦЕВА
Дизайн і верстка Елеонора МІЛЬЧЕНКО

Розміщення реклами в газеті – через ДП "Видавничий дім "ІНФОЦЕНТР"
Реклама: Олександр ДОРОШЕНКО. Тел. (044) 417-24-28; факс (044) 417-52-60
Редакція газети не завжди поділяє думки авторів.
Відповідальність за зміст рекламних публікацій несе рекламодавець.
При передруку матеріалів посилання на "50 плюс" обов'язкове.
Газета надається безкоштовно членам ВАП.
Адреса редакції та видавця: 04071, Київ, вул. Нижній Вал, 21, ВАП.
Тел. (044) 417-24-28; факс (044) 417-45-27.
E-mail: oleg.kravchenko@ukr.net http://www.uarp.org
Друк: СПД КВК. м. Київ, вул. Магнітогорська, 2а. Тираж 23500 прим. Зам. № 128.